

BOGANMELDELSER

Ivars Silis: SLÆDESPORENE FYGER TIL. Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck. 188 s., 49,95, ib. 69,55.

»Slædesporene fyger til« er en populær bog i ordets bedste betydning og vil som sådan utvivlsomt blive læst af mange såvel tidligere grønlandsfarere som dem, der ikke selv har haft mulighed for at besøge vort nordlige amt.

En kort og klar indledning om selve landets beliggenhed, klima, historie, fauna og flora vil gøre det lettere for et stort publikum at forstå bogens mange spændende og velskrevne afsnit, ligesom tydelige kort, en række skitser og et usædvanligt vel fotograferet billedmateriale af forfatteren tjener til at levendegøre stoffet.

Hvor tidligere artikler og notater i dagblade og tidsskrifter undertiden kunne virke fragmentariske og en smule overfladiske, er det glædeligt at se, hvordan Silis, når han i en bog på 185 sider får lov til at boltre sig frit, på trods af afsnittenes forskelligartede indhold, magter at kæde de enkelte led sammen til en helhed.

Bogen er mere end en almindelig rejsedagbog. Man får en klar fornemmelse af, hvordan det kan føles at være »udsendt« i Grønland, hvordan nogle bygder stadig trives og blomstrer næsten upåvirkede af den stadig større kontakt med Europa, mens andre er præget af håbløshed og voldsomme tilpasningsvanskeligheder til alt det nye. Med stor forståelse for de enkelte skæbner fortæller forfatteren om nogle pigers hektiske sommerliv på en rejefabrik, om tidligere stolte bjørnejægere som »klunsere« ved en amerikansk bases losseplads. Alle personer, som desværre hører med til at tegne et realistisk billede af dagens Grønland.

Befriende er det imidlertid, at Silis ikke på noget sted kommer med en løftet pegefingert eller en patentløsning på de mangfoldige problemer, ligesom han på ingen måde generaliserer. Sådan er det blot, og læseren kan fælde sin egen dom.

Med et så stort kendskab til det daglige liv i Grønland, må det have været fristende at forsøge at ordne hele situationen, men Silis har fornuftigt valgt kun at skrive om de forhold, hvor han er helt på hjemmebane, hvilket i høj grad bidrager til at gøre bogens forskellige afsnit levende og ægte.

Beskrivelserne af fangerfamiliernes tilværelse vil sikkert virke overraskende på størstedelen af

læserne, for hvem livet udenfor de større grønlandske byer på de små bosteder rundt omkring i fangstdistrikterne oftest er et lukket land.

Ved så at sige helt at kaste sin tidligere levevis og uddannelse bag sig og hovedkuls springe ind i det Silis forstår ved det egentlige Grønland, har han kunnet tilegne sig den store viden, han idag besidder om disse menneskers livsførelse. Når man ikke har været så heldig som helt lille at blive puttet ned i en kajak eller få sin første hundepisk som et-årig, koster det blod, sved og tårer som voksen syd-dansker at blive en habil kajakroer samt en af de bedste slædekørere i Nordgrønland. At dette er lykkedes for Silis, kan man i bogen kun læse mellem linierne, mens det tydeligt kommer frem, i hvor stor gæld han føler sig til de polareskimoer, som har påtaget sig hans nye »uddannelse«. En bedre skole end Thule distrikt kunne han næppe heller have fundet andetsteds i det vidtstrakte eskimoområde.

At fangertilværelsen langt fra altid er en dans på roser, bliver dramatisk beskrevet i et af bogens mest velskrevne afsnit, hvor Silis under en mislykket, månedlang isbjørnejagt med et polar-eskimoisk fangerægtepar i Smith Sund tæt ved den canadiske kyst bliver udsat for voldsomme strabadser og direkte livsfare. Idet de tre personer med livet og de bedste slædehunde i behold atter nærmer sig den grønlandske kyst, møder de to unge danske fruer, der med et par lejede eskimoiske slædekørere er ude på en fornøjelig og fredfyldt pinsetur. På kvindernes spørgsmål, om de har haft en god tur, kommer Silis til kort. Og hvad skulle han have svaret. De var jo som han ude at køre med hundslæde. Ville de overhovedet have fattet beretningerne om svigtende fangst, sultende og tørstende mennesker og hunde, endeløse timer på et drivende isfjeld, hunde som måtte slagtes, ubarmhjertigt brændende sol og elendigt slædeføre? Næppe. I en sådan situation er det bedst at tie.

Til trods for sin store kærlighed til og dybe respekt for den grønlandske fanger slutter Silis sin bog yderst pessimistisk med den spådom, at fangersamfundet allerede i vor generation vil gå til grunde.

Tilbage er da kun at håbe, at det sidste slædespor ikke vil fyge til, før fangeren selv har haft mulighed for at træffe en så skæbnesvanger beslutning.

Keld Hansen.

*Kåle Rosing: ALIORTUT – SÆLSOMME
HISTORIER FRA GRØNLAND.*
91 s. ill., Nordiske Landes Bogforlag.

Et gennemgående familietræk hos Rosingerne er, at de så godt som alle på besnærende måde evner at fortælle en god historie i såvel skrift som billede. Kåle Rosings sælsomme historier fra Grønland, som fremtræder i en uhøjtidelig, smuk lille bog, tjener efter min mening kun til at bekræfte denne regel. I et praktisk format, passende til en godnathistorie på sengekanten, med forfatterens grafisk vellykkede vignetter og til en overkommelig pris, vil jeg tro, at de ialt 1500 nummerede og signerede eksemplarer meget hurtigt vil slippe op. Forfatteren og forlæggeren burde måske overveje, om en grønlandsk udgave ikke naturligt bør blive det næste skridt på vejen, til glæde for de mange, der ikke behersker det sproglige, og som en opfordring til andre om, mens tid er, at få nedskrevet, hvad der ellers kun går fra mund til mund.

Enkelte af spøgelseshistorierne går tilbage til 1700-tallet på vestkysten, hvor bl. a. selvmord har været årsag til gengangeri. Men at det fra omkring århundredskiftet og helt op til vor tid har spøgt i kirken, hospitalet og Herrnhut-bygningen i Godthåb, i tjenesteboliger i Holsteinsborg, Kangåtsiaq, Godhavn og Ritenbenk, er de færreste vel klar over.

I indledningen fortælles lidt om åndemanere, og bogens talrige besynderlige hændelser afsluttes

med et par moderne qivitoq-historier. Fra Angmagssalik hører vi om en spændende tildragelse under en bjørnejagt. I sidstnævnte bør man dog huske på, at Kåle Rosing befinder sig på østkysten, når han skriver, at det er en ufravigelig regel, at den, der først får øje på dyret, skal have skindet. Dette gælder nemlig langt fra over hele Grønland.

For de fleste historier gælder, at de idag foruden at have bevaret det spændende og mystiske element paradoksalt nok virker hyggelige på læseren. De er givetvis hovedsagelig blevet fortalt i præste-, bestyrer- og kæmnerkredse, hvor familielivet har formet sig som en blanding af grønlandsk og dansk kultur. Derfor fremtræder mange af historierne som europæiske »gengangere«, snarere end de er inspirerede af de traditionelle grønlandske sagn og fortællinger. Man kan fornemme atmosfæren i de mørke vinteraftener over et spil l'hombre eller voms, ved kaffebordet eller mændene ved toddyen og kvinderne ved sytøjet i tranlampens skær. Og man kan vel undres, samtidig med at man glædes over, at lysten til at fortælle og lytte til historier af denne art stadig findes i Grønland, navnlig i byerne, hvor radio, aviser og bøger, gadebelysning og elektricitet i typehusene må virke i høj grad distraherende. Men som så meget andet er det nok desværre blot et spørgsmål om tid, før den sidste spøgelseshistorie vil blive fortalt i vintermørket.

Keld Hansen.

